

УДК 378.371

Сологор І.М., Костенко В.Г.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава
**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ
ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

У статті здійснюється спроба схарактеризувати особливості організації самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням під керівництвом викладача.

Ключові слова: самостійна робота, мотивація, іноземна мова за професійним спрямуванням.

В статті здійснюється спроба схарактеризувати організацію самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням під керівництвом викладача.

Ключевые слова: самостоятельная работа, мотивация, иностранный язык профессиональной направленности.

The paper highlights the key characteristics in some approaches towards the planning and guiding students' independent learning during the course of English for special purposes.

Key words: independent learning, motivation, foreign language, English for special purposes.

Глобалізація освітніх процесів передбачає постійне зростання національних освітніх стандартів, рівня якості освіти, її захист та широку презентацію на міжнародній арені. Вхідження України до Загальноєвропейського освітнього простору посприяло переосмисленню та удосконаленню Державного стандарту освіти щодо рівня володіння іноземною мовою випускників закладів вищої освіти (ЗВО). Нині навчання іноземним мовам у ЗВО характеризується професійним спрямуванням, що передбачає опанування лінгвістичного компоненту мови у нерозривному поєднанні з соціокультурним компонентом та прагматичною ефективністю. Це здійснюється шляхом інтеграції знань про мову, мовленнєвих умінь і навичок у межах визначеного тематичного та ситуативного контексту навчання відповідно до спеціалізації конкретного ЗВО. Саме ці процеси спонукають науковців до пошуків шляхів і способів удосконалення навчально-виховного процесу, в якому значна роль відводиться самостійній роботі студентів.

Метою роботи виступає визначення особливостей у плануванні, організації, мотивації та оцінюванні самостійної роботи студентів при вивченні іноземних мов за професійним спрямуванням під керівництвом викладача.

У центрі уваги багатьох науковців (В.К. Буряк, О.Ю. Кузнецова, Л.М. Клименко, В.О. Кобзарьова, В.В. Луценко, Д.Д. Тетеріна, Н.О. Шишкіна, та ін.) перебувають питання щодо принципів і форм організації самостійної роботи, її методів, засобів та контролю, класифікації самостійної роботи. Незважаючи на значну кількість наукових студій, присвячених проблемам дослідження різних аспектів самостійної роботи студентів, багато питань цієї складної проблеми залишаються недостатньо висвітленими.

На думку сучасних дослідників [1; 3; 4], мета сучасної системи вищої освіти полягає не лише у передаванні студентам певної системи знань, формуванні професійних вмінь та навичок, а й у розвитку творчого мислення, виробленні методики самостійного наукового пошуку та аналізу інформації, необхідної для подальшої професійної діяльності. Тому самостійна робота виступає особливою

формою навчальної діяльності, під час якої студенти набувають досвід постійного поповнення своїх знань і вмінь, мають змогу виявити свої індивідуальні здібності, навчаються систематично працювати, виробляють свій власний стиль пошукової роботи під керівництвом викладача, який консулює, контролює та направляє цю роботу в необхідному напрямі. Окрім того, самостійна робота сприяє розвитку таких якостей особистості як самостійність, відповідальність, активність, цілеспрямованість [5].

Самостійна робота при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням, як і інші види навчальної діяльності у ЗВО, спрямовується викладачем і потребує чіткого планування, організації, мотивації та ефективної системи контролю. На наш погляд, у самостійній роботі можна виділити такі основні етапи:

1) підготовчий етап (теоретичне, психологічне, організаційно-методичне і матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи);

2) основний етап (безпосереднє виконання навчального завдання, де значну роль відіграють наполегливість, цілеспрямованість, відповідальність);

3) завершальний етап (аналіз ефективності використаних у процесі роботи методів і засобів; застосування контролю та самоконтролю для перевірки й корекції виконаного завдання)

На підготовчому етапі успіх у досягненні результатів самостійної роботи з іноземної мови за професійним спрямуванням значною мірою залежить від правильного планування роботи, раціонального використання часу, що допоможе правильно структурувати роботу та зосередитися на ключових питаннях, які потребують вирішення. Викладач має допомогти студентам у реалізації послідовних кроків із планування та структурування завдання для самостійного виконання на прикладі типових завдань.

Важливим фактором у якісному виконанні поставлених завдань виступає мотивація студента через професійні та пізнавальні інтереси. Лише формування викладачем у студентів внутрішніх потреб і мотивів породжує справжній тривалий інтерес до пізнавального процесу [2]. Викладач може активізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів за допомогою індивідуалізації творчих завдань, проектів, ролевих ігор, де, наприклад, моделюються такі реальні ситуації, коли студент може використовувати отриману ним під час пошукової роботи інформацію для вирішення проблеми, яка пов'язана з їх майбутньою професійною діяльністю тощо. Посилення мотивації та пізнавального інтересу до виконання самостійної роботи з іноземної мови буде сприяти підвищенню позитивного емоційного фону самостійної діяльності, виробленню внутрішньої, усвідомленої потреби в її регулярному здійсненні.

Для ефективної організації самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням важливе значення мають:

- систематичність і безперервність навчання (які забезпечують логічний зв'язок у з раніше вивченим матеріалом);

- послідовність у здійсненні запропонованої самостійної роботи (чітка упорядкованість, черговість етапів виконання завдань);

- методичне забезпечення (використання відповідних методів, способів і прийомів самостійної роботи, які пропонуються викладачем під час консультацій);

- матеріально-технічне забезпечення.

При підготовці матеріалів і завдань, які використовуються на основному етапі самостійної роботи, викладачу слід зважати на сучасні тенденції діяльнісно-орієнтованого підходу у вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням [4]. Перш за все, це означає відмову від традиційних формальних мовних вправ. Викладач у своїй роботі має широко використовувати діялісно-, професійно- та інтелектуально-орієнтовані завдання, які будуть сприяти зростанню якісного рівня володіння іноземною мовою за професійним спрямуванням. Слід зауважити, що для цього необхідно обирати завдання, які б моделювали реальний контекст професійного спілкування, його інтерактивний характер, сприяли б пізнавально-когнітивному розвитку (процеси пошуку та відбору інформації, її аналізу, опису, порівняння, зіставлення, пояснення, узагальнення тощо), формували б психолінгвістичні механізми мисленнево-мовленневої діяльності (продукування та сприймання повідомлення іноземною мовою, ведення діалогу для обміну інформацією тощо). Для активізації самостійної діяльності студентів важливу роль відіграє рівень складності завдань, які містять фахову лексику. Запропоновані завдання/тексти не повинні бути ні занадто простими, ні дуже складними. Під час виконання занадто простих чи дуже складних завдань студенти швидко втрачають інтерес, тому необхідно обирати розумний баланс щодо складності завдання для збереження мотивації до виконання самостійної роботи з іноземної мови за фахом.

Ефективність самостійної роботи з вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням значною мірою залежить від якості контролю, який здійснюється під керівництвом викладача. Він має бути регулярним, усебічним і глибоким, спрямованим, перш за все, на виявлення того, чому зміг студент навчитися самостійно, а вже потім на ретельний аналіз помилок у його роботі, ймовірних шляхів і способів їхньої корекції. Контроль виступає також одним із позитивних факторів внутрішньої мотивації студента, оскільки сприяє підвищенню навчальної успішності. Проте, не слід недооцінювати роль самоконтролю, який має поступово перетворюватися на самоаналіз виконаної студентом самостійної роботи. При вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням найбільш поширеними формами контролю самостійної роботи студентів виступають індивідуальні завдання, тести різних рівнів, ситуативні завдання, ролеві ігри, проектні технології.

На завершальному етапі самостійної роботи студентів викладач проводить аналіз ефективності використаних студентами прийомів, методів і засобів самостійної роботи під час її виконання. За необхідності викладачем здійснюється корекція для висвітлення оптимальних шляхів вирішення поставлених завдань, що сприятиме подальшому розвитку усвідомленої самостійної діяльності студентів при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням.

Самостійна робота при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням під керівництвом викладача передбачає вироблення загальнонавчальних умінь і навичок, які зорієнтовані на розвиток у студентів творчого мислення, усвідомленої потреби у здійсненні самостійної діяльності, засвоєння лінгвістичних теоретичних відомостей, формування наукових поглядів на мовні явища, вільне володіння іноземною мовою за професійним спрямуванням як засобом спілкування; формування професійних умінь і навичок через систему професійно-зорієнтованих завдань.

Перспективними у подальшому дослідженні можуть бути питання щодо виникнення труднощів та шляхи їх подолання в організації самостійної роботи при

вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням у медичних закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буряк В. Керування самостійною роботою студентів / Володимир Буряк // Вища школа. – 2001. – № 4-5. – С. 48-52.
2. Грабовська Т. Формування позитивної мотивації діяльності особистості / Т. Грабовська, О. Киричук // Рідна школа. – 2002. – № 4. – С.12-14.
3. Луценко В.В. Організація самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованого навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук.: (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти) / Луценко Вікторія Вікторівна; Харк. держ. пед. унів. ім. Г.С. Сковороди. – Харків, 2002. – 24 с.
4. Русалкіна Л. Комунікативно-діяльнісний підхід як невід'ємний складник іншомовної підготовки майбутніх лікарів / Л. Русалкіна // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. – 2017. – Вип. 2. – С. 70-75.
5. Шайдур І. Психолого-педагогічні аспекти організації самостійної роботи студентів // Рідна школа. – 2000. – №1. – С.54-55.